

Джу́жа О.М., головний науковий
співробітник Національної академії
внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ: ЙОГО ПЛАНОВА ОСНОВА

Проблема підвищення ефективності - одна з найважливіших теоретичних проблем запобігання злочинності та її окремих видів. Практика попереджувальної діяльності, без планових засад, не може бути достатньо ефективною в сучасному суспільстві.

Досвід розробки та впровадження кримінологічних заходів на основі і в рамках планів економічного і соціального розвитку регіонів і трудових колективів в практику свідчить про перспективність даного напрямку в справі істотного підвищення ефективності та раціональності запобіжної діяльності.

Органічно поєднуючи в собі загальні та кримінологічні (спеціальні) заходи різного характеру, плани комплексно вирішують завдання усунення і нейтралізації явищ і процесів, які обумовлюють злочинність. Вони дозволяють здійснювати боротьбу зі злочинністю (кримінологічну політику) не стихійно, від випадку до випадку, а на базі цілеспрямованих заходів з урахуванням конкретних умов, засобів і можливостей регіонів, соціальних груп.

Плани об'єднують зусилля всіх державних і громадських організацій та органів, дозволяють уникнути дублювання і тим самим активувати діяльність у сфері запобігання злочинності [1].

Водночас, як показує аналіз практики, існує ряд загальних недоліків, які негативно позначаються на ефективності соціального планування запобігання злочинності. До них зокрема відносяться:

- недооцінка кримінологічних проблем при розробці та здійсненні економічних, соціальних, політичних, екологічних та інших, життєво важливих заходів планів;

- невпорядкованість співвідношення відомчих, міжвідомчих планів і кримінологічних розділів планів соціального розвитку, що призводить до дублювання і в ряді випадків до безвідповідальності при виконанні заходів запланованого;

- відсутність систематичного контролю за реалізацією заходів кримінологічного розділу плану з боку державних і громадських організацій, права та обов'язки яких в цій частині нормативно не регламентовані;

- розробка кримінологічних розділів плану без попередніх (передпланових) досліджень злочинності, окремих її видів, шляхом зведення в рамках одного документа мало обґрунтованих заходів, що стосуються деяких сторін діяльності адміністративних органів;

- відсутність нормативного акту, що регламентує процедуру розроблення, погодження та контролю за виконанням заходів кримінологічного розділу плану.

Проблеми соціально-правового і, зокрема, кримінологічного мислення стосовно сфери планування запобігання злочинності в цілому і на регіональному рівні сьогодні все ще недостатньо послідовно вирішені.

На наш погляд, розробка проблем кримінологічного мислення можлива при концентрації на формуванні кримінологічного мислення у самого широкого кола учасників профілактичної діяльності: громадських діячів, управлінців, господарників, усіх активних громадян, які беруть участь у боротьбі зі злочинністю.

Суттєвого значення набувають також розробки методик вирішення окремих розумових завдань щодо здійснення і вдосконалення запобігання окремих видів злочинів. Поряд з подальшою роботою над методиками планування профілактики повинна приділятися увага задачам на розпізнання проблемних ситуацій, прогнозування [2], вибір способів проведення профілактичних заходів з метою реалізації цільового спрямування профілактики в певних умовах. Розробка методик сучасного кримінологічного мислення повинна включати в себе конкретизацію мети, яка витікає із їх проблемної ситуації, прийоми переробки необхідної інформації, облік обмежень на вирішення завдання, вибір способів вирішення, узгодження їх з інтересами учасників запобіжної діяльності та ін.

Формування кримінологічного мислення має бути спрямоване на вироблення навичок вирішення учасниками запобігання злочинності прикладних [3], гранично конкретизованих завдань. При цьому необхідно освоєння методик різної складності, що враховують професійні знання і можливості осіб, що їх застосовують.

Виявляється, що кримінологія досягла необхідного рівня теоретичної зрілості, має також і практичний досвід, що дозволяє приступити до концептуальної розробки програмно-цільового підходу до подолання злочинності. Але поряд з розробкою моделі комплексної загальнодержавної програми має бути здійснена

також програма вивчень і оцінки ефективності нині діючих елементів системи боротьби зі злочинністю, її запобігання.

Список використаних джерел

1. Ключев М. М. Вихідні засади програмування протидії злочинності / М. М. Ключев // Вісник Запорізького юрид. ін-ту. - Запоріжжя, 2006. - № 1. - С. 29-30.

2. Козюбра Н. И. Юридическая наука и перспективное прогнозирование / Н. И. Козюбра // Методологические проблемы юридической науки. - К. : Наук. думка, 1990. - С. 55-57.

3. Ключев М. М. Прикладні аспекти формування змісту і структури програми запобігання злочинності / М. М. Ключев // Проблеми транспортної галузі та удосконалення транспортного законодавства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. - Одеса, 2007. - С. 56-57.